

методичне забезпечення цих процесів. Академічна культура – це оволодіння різними видами і способами навчально-пізнавальної та навчально-дослідницької діяльності, готовність до переходу від теоретичного до практичного навчання, підготовка до занять, різних форм атестації, до досягнення успіху в професійних конкурсах, змаганнях. Для академічної культури студентства є реалізація ними навчальних практик у процесі здобування освіти. Надалі вивчення саме академічної культури студентства вимагає особливої уваги тому, що студенти є не лише об'єктом надання освітніх послуг, а насамперед – важливим елементом академічного простору й носієм академічної культури.

Список використаної літератури

1. Костишин А. Б. Забезпечення якості вищої освіти в умовах сьогодення / А. Б. Костишин // Архів клінічної медицини. – 2020. – №2. – С. 38–42.
2. Маража І. О. Роль педагогіки в клінічній практиці лікаря / І. О. Маража, І. В. Жулкевич // Медична освіта. – 2021. – № 2. – С. 94–99.
3. Модуль готовності викладача до виховної роботи зі студентською молоддю у вищому навчальному закладі / В. Ю. Вишиванюк, Н. В. Скробач, В. О. Петрина [та ін.] // Галицький лікарський вісник. – 2019. – № 1. – С. 50–51.
4. Новітні тенденції освітнього процесу з професійної підготовки медичних фахівців / О. В. Коковська, І. В. Міщенко, Г. П. Павленко [та ін.] // Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика : матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 19 березня 2020 р. – Полтава, 2020. – С. 111–113.
5. Подоляк Л. Г. Психологія вищої школи : підручник / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – 4-те вид., випр. і доп. – К., 2014. – 352 с.
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/344/2013.
7. Професійна компетентність науково-педагогічного працівника як важлива складова якості вищої медичної освіти / О. В. Коковська, І. В. Міщенко, Г. П. Павленко, К. Є. Юдіна // Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. – Полтава, 2018. – С. 125–127.
8. Хорунжий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти / Г. Ф. Хорунжий. – Тернопіль : Навчальна книга, 2012. – 320 с.
9. Чорномидз А. В. Бар'єри педагогічного спілкування викладача і студента у медичному університеті / А. В. Чорномидз // Медична освіта. – 2019. – № 4. – С. 62–66.

МОВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Могильник А. І.

Полтавський державний медичний університет

Останніми роками освіта стала головним суспільним інститутом, покликаним забезпечувати наступність поколінь, а мовна компетентність посилено впливає на соціалізацію особистості. У статті обґрунтовується роль мовної компетентності викладача вишу, яка створює освітній простір, здатний формувати сучасну мовну особистість.

Ключові слова: наступність поколінь, мовна компетентність, освітній простір, мовна особистість.

in recent years, education has become the main social institution designed to ensure the continuity of generations, and linguistic competence has an important impact on the socialization of the individual. The article substantiates the role of the linguistic competence of the higher education teacher, which creates an educational space capable of forming a modern linguistic personality.

Keywords: continuity of generations, linguistic competence, educational space, linguistic personality.

У педагогічній практиці, мабуть, склалася така думка, що мовна компетентність викладача і студентів формується спонтанно в процесі спілкування. Проте викладачі-гуманітарії розуміють, що це далеко не так. Відомо, що культура мови входить до групи якостей, які визначають професійну компетентність викладача.

Нагадаємо основні аргументи, згідно з якими роль мовної компетентності викладача ЗВО в сучасних умовах зростає.

Ми живемо в мінливому світі, коли збереження і примноження культурної спадщини країни набуває особливої актуальності. Саме освіта стає головним суспільним інститутом, покликаним забезпечувати наступність поколінь – будувати міст у майбутнє й не забувати свого історичного минулого. Особлива роль у сучасних умовах відводиться викладанню

гуманітарних предметів. Невипадково зараз на сторінках педагогічних видань так багато пишуть про гуманітаризацію освіти як спосіб залучення молодих людей до духовних цінностей цивілізованого світу, як спосіб їх введення в простір національної та світової культури.

Володіння мовою, мовна компетентність мають важливий вплив на соціалізацію особистості на момент її становлення. Мовна компетентність сприяє успішній самопрезентації фахівця, підвищенню його ділової активності, оптимальному вирішенню професійних завдань.

В умовах, коли культурні, економічні, інформаційні, транспортні та інші зв'язки стають дедалі ширшими й тіснішими, важко переоцінити значимість мовної й комунікативної компетенцій. У сучасних умовах спілкування стає більш інтенсивним. В українських вишах вбачається деяке протиріччя: з одного боку, усім очевидна значимість мовних дисциплін, що впливають також на формування соціальної й інформаційної компетенцій, значною мірою пов'язаних зі знанням мов, а з іншого боку, ці дисципліни не входять до переліку обов'язкових предметів вищої професійної освіти.

Більшість науковців і психологів серед обов'язкових компетенцій людини з вищою освітою визначають мовний

розвиток, оволодіння культурою рідної мови, володіння іноземною мовою. Компетенціями, що належать до соціальної взаємодії людини, вважаються: усне й письмове спілкування, діалог і монолог, створення і сприйняття тексту; знання й дотримання традицій, ритуалу, етикету; крос-культурне спілкування; ділове листування; діловодство, бізнес-мова; іншомовне спілкування, вирішення комунікативних завдань, уміння впливати на реципієнта.

Особливої значущості набувають знання мови й розвиток комунікативних і мовних здібностей у зв'язку зі зростанням інформатизації суспільства. Сучасна людина має вміти швидко знаходити необхідну їй інформацію, критично оцінювати її, правильно розуміти, переробляти й використовувати у своїй діяльності. Відомо, що мова й мислення тісно взаємопов'язані. Володіння культурою мислення, здатність до аналізу й узагальнення отриманої інформації неможливі без розвитку мовних здібностей майбутніх спеціалістів.

Із попереднім аргументом тісно пов'язана наступна обставина, що багаторазово збільшує роль мовної компетентності сучасного викладача. Мовна особистість студента, що формується, у наш час знаходиться в медіапросторі, багатому аж ніяк не кращими мовними зразками, на неї впливають інформаційні потоки, що породжуються подіями і псевдоподіями масової комунікації [2].

Мовна компетентність передбачає не тільки продукування мови, а і розуміння іншої людини, яка вступає з нами в діалог, а також декодування сенсу прочитаних текстів. Домінантним у професійному спілкуванні сьогодні, безумовно, виявляється діалогічне спілкування, хоча надзвичайно значущим є й уміння будувати монолог. Але якщо монологічний виступ, наприклад, доповідь на студентській конференції, можна підготувати, заздалегідь продумавши його матеріал і підібравши потрібні слова, то спонтанність діалогу створює чималі труднощі для ефективної участі в ньому.

Мовна компетентність стає нагальною необхідністю в умовах глобалізації, коли масштаби комунікації набули планетарного характеру, зокрема в освітньому просторі. Натепер якість підготовки студентів розглядається як основа формування єдиного простору європейської вищої освіти, а це передбачає не тільки наявність професійних знань, а й достатню гуманітарну підготовку, що забезпечує розвиток мовної й комунікативної компетенції.

Мовна компетентність дуже впливає на самопочуття її власника. Якщо людина не може позначити в словах те, що вона відчуває, це породжує дискомфорт, який може згубно позначитися на її здоров'ї.

Слід зазначити, що всі перелічені аргументи, актуальні для немовних вишів, особливої значущості набувають для тих, випускники яких зайняті в професійній сфері, пов'язаній зі спілкуванням. Наприклад, випускники медичних вишів [1].

Якими ж установками мають керуватися викладачі в сучасних умовах? Існує безумовна необхідність сприймати вишівський простір не лише як місце оволодіння знаннями, вміннями й навичками, а і як контекст особистісного розвитку майбутнього фахівця; як простір особистісної самоактуалізації, самореалізації, перших спроб особистісно-професійної самоідентифікації. А основним інструментом впливу викладача, як і раніше, залишається Слово, яким необхідно володіти професійно. Вважаємо, що лекції та практичні заняття з мовної комунікації мають бути обов'язково введені в програми факультетів підвищення кваліфікації для викладачів вишів.

Освітньо-професійний простір як сукупність умов і факторів, що забезпечують майбутню реалізацію освіченої особистості в професії, створюється сукупністю всіх його компонентів: це і навчальні заняття та елективні курси, гуртки, індивідуальна науково-дослідна робота; різноманітні форми позааудиторної інформаційно-практичної взаємодії (конференції, диспути, зустрічі з цікавими людьми тощо), виробничі практики, сфера вільного спілкування, сфера студентського дозвілля тощо. Крім того, важливим компонентом освітнього простору є вся інформаційна база вишу: бібліотека з читальними залами, електронні локальні мережі, сайти, методичні кабінети кафедр, періодичні видання та ін. Однак поживавити весь цей простір, змусити його працювати в потрібному напрямі, прищепити смак до засвоєння нових знань дано лише викладачеві [2].

Слід звернути увагу викладацької спільноти на те, що у вишах не має бути поділу дисциплін, що вивчаються, на важливі й неважливі, які нібито не мають прямого відношення до майбутньої спеціальності. Усі гуманітарні знання, які здобувають студенти, необхідно оцінювати як знання людинознавчого характеру, оскільки метою занять гуманітарного профілю є розуміння поведінки людини, її внутрішнього світу, духовного життя, світу людської культури. Хіба це не є необхідним професійним знанням для студентів, особливо медичного вишу?

Гуманітарні дисципліни вчать мистецтву розуміння іншої індивідуальності, іншої культури, історії, розвивають здатність до їх інтерпретації. Людина, позбавлена хоча б основ гуманітарної освіти, не зможе відповідати новій культурній ситуації, яка диктує сьогодні зростання соціальної значущості гуманітарної освіти. Гуманітарна сфера якнайкраще призначена для діалогу і тренування розуміння Іншого [3].

Аби дидактичний контекст у майбутньому став контекстом практичного використання отриманих знань і вмінь, необхідно керуватися такими установками: виявляти волю до розуміння, бути відкритими для діалогу, орієнтуватися на Іншого, розвивати здатність до рефлексії, розширювати і збагачувати арсенал своїх комунікативних засобів.

Розглянемо суть цих установок.

Зрозуміти – означає виявити сенс, а він часто не так легко вилучається з почутого, побаченого, прочитаного, тобто людина має докласти інтелектуальних зусиль. Успіх розуміння багато в чому залежить від того, наскільки адекватно адресат навчений пов'язувати значення використовуваних кодів комунікації зі змістом. Опозиція «значення-сенс» наявна в будь-якій комунікації, при цьому значення належить тій знаковій системі, яка використовується, а сенс – результат волі особистості до розуміння. Саме рухом від значення до змісту визначається сам процес розуміння.

Перетворення «чужого» на «своє», без чого немислиме розуміння, обов'язково вимагає рефлексії. Рефлексивність – це взаємне відображення суб'єктів міжособистісної взаємодії, яке приводить до усвідомлення себе, своїх якостей, успіхів і невдач та їхніх причин. Людина дивиться, як у дзеркало, в інших людей, щоб краще зрозуміти себе, і сама стає дзеркалом для інших [1].

Діалогічні відносини – універсальне явище, що пронизує всю людську мову й усі відносини, прояви людського

життя, узагалі все, що має сенс і значення. Звідси виникає вимога організувати навчальний процес і за змістом, і за формою таким чином, щоб студенти отримували можливість розглядати всі явища життя через призму їхнього діалогового характеру. Крім того, принцип діалогу включає принципово важливе для побудови навчального процесу визнання рівноцінності й рівнозначності всіх учасників спілкування. Викладач і студент, що ведуть діалог у процесі пізнання, мають намагатися вийти на рівень розуміння. Завдання, які виконують студенти на заняттях із гуманітарних дисциплін, мають мати проблемний характер, будити фантазію, давати свободу для самовираження. Якщо ми, наприклад, дамо завдання прокоментувати зміст якоїсь цитати, яка стосується теми заняття, то виявимо у відповідях багатий калейдоскоп думок. При цьому студенти самі здивуються, що їхні однокурсники настільки по-різному сприйняли той самий прочитаний текст.

Людина сама творить світ, в якому живе. Безумовно, індивідуальна картина світу людини багато в чому залежить від різноманітних обставин: умов сімейного виховання, національної культури, народних традицій, освітнього середовища, прочитаних книг тощо. Проте варто спонукати студентів замислюватися про відповідальність людини за те, що і як вона каже.

Значимість діалогу «викладач-студент» визначається тим, наскільки якісно буде підготовлено випускника до виконання своїх професійних обов'язків. Педагог має формувати особистість студента всім своїм єством: словом, характером взаємин, голосом, жестами, мімікою, поглядом – тобто всім, що стосується мовної поведінки. Крім того, необхідно пам'ятати, що навчитися добре говорити можна, лише навчившись правильно мислити. А з цією метою в освітньому процесі мають бути передбачені такі види роботи й навчальні завдання, які спрямовані на запам'ятовування й на вирішення різного роду проблемних завдань, на активізацію самостійного міркування. Удосконалюючи свою мову, людина вдосконалює себе як особистість, створюючи свою унікальну картину світу [3].

Отже, підсумовуємо найважливіші аргументи, що зумовлюють значимість мовної компетентності викладача вишу в сучасних умовах, що потім відображаються на рівні мовної компетентності учнів. Це забезпечення наступності поколінь, вплив на соціалізацію особистості студента в момент її становлення, розширення й інтенсивність сучасних комунікаційних зв'язків, навчання аналізу, узагальнення і збереження інформації, протистояння негативним сторонам інформатизації суспільства, навчання веденню діалогу.

Отже, формування мовної компетентності студентів є одним із найважливіших показників якості навчання, що відповідає вимогам Болонського процесу, й абсолютно неможливе без мовної компетентності викладача закладу вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Могильник А. І., Бодулев О. Ю., Адамчук Н. М. Проблеми психологічної підготовки фахівців в сучасних реаліях української медицини // Безперервний професійний розвиток лікарів та провізорів в умовах реформування системи охорони здоров'я: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Київ, 09 жовтня 2020 року. М-во охорони здоров'я України, Національна медична академія післядипломної освіти ім. П. Л. Шупика. К., 2020. С. 421 – 425.
2. Могильник А. І., Лелюк Я. О. Загальнокультурна компетенція як особистісна характеристика викладача вищої школи. Здоров'я людини: теоретичні, практичні та методичні аспекти: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 12 листопада 2015 р. Астра. Полтава, 2015. С.75 – 77.
3. Могильник А. І., Лелюк Я. О. Суржик в українській мові. Українська професійна мова: історія і сучасність: матеріали II регіональної наук.-практ. конф., Тернопіль, ТДМУ, 23-24 червня 2016 року. Тернопіль: Укрмедкнига, 2016. С.14 – 17.

ІНТЕГРАЦІЯ НОВІТНІХ МЕДИЧНИХ І ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ЛІКАРІВ УКРАЇНИ

Могильник А. І., Адамчук Н. М.

Полтавський державний медичний університет

Обґрунтовано використання в практиці медичної освіти технологій навчання, що інтегрують специфіку педагогічних і медичних технологій на основі особистісно-орієнтованого й діяльнісного підходів. Розглянуто специфіку професійної підготовки майбутніх лікарів за умов сучасної охорони здоров'я в Україні.

Ключові слова: медична освіта, технологія навчання, медична технологія, професійна підготовка лікаря.

The article substantiates the use in practice of medical education of teaching technologies that integrate the specifics of pedagogical and medical technologies on the basis of personal-oriented and activity-oriented approaches. The specifics of professional training of future doctors in the conditions of modern healthcare in Ukraine are considered.

Keywords: medical education, teaching technology, medical technology, medical training.

Упровадження сучасних підходів до навчання в системі професійної освіти відбувається лише на рівні привнесення нового знання про сутність підходу, без зміни організації самого навчального процесу. У дослідженнях останніх років наголошується на необхідності осмислення й розробки нових організаційних форм професійної підготовки й відповідного науково-педагогічного інструментарію, під яким розуміється процес, спрямований на перетворення цілей, результатів, організаційних форм і методів професійної підготовки фахівців адекватно соціальному замовленню й освоєнню компетенцій у галузі професійної діяльності лікарів за допомогою педагогічних технологій, що постійно розвиваються.

Одним із завдань розвитку системи медичної освіти нині стало формування спеціаліста, готового до самостійної лікарської практики в умовах реалізації вимог українських реалій, професійних стандартів і сучасного рівня матеріально-технічної оснащеності державної охорони здоров'я. У зв'язку з цим сучасна професійна підготовка в медичному виші передбачає: широке використання в навчальному процесі комп'ютерних симуляторів, ділових і рольових комп'ютерних ігор, автоматизацію пошуку й відбору варіантів рішень при розборі